

Javna predstavitev

osnutka Nacionalnega programa varstva okolja

2. september 2004

POROČILO

Vsebina:

Namen in program	2
Udeleženci	3
Zapis razprave	6
Rezultati analize anketnega vprašalnika	11

Naročnik:

Ministrstvo za okolje, prostor in energijo
Dunajska 48
1000 Ljubljana

Izvajalec:

modra
komunikacije in moderiranje d.o.o.
communication and facilitation

Topol pri Medvodah 19
1215 Medvode

Poročilo pripravila: Vida Ogorelec Wagner, 13. 9. 2004

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

Namen predstavitve:

- predstaviti osnutek Nacionalnega programa varstva okolja
- evidentirati predloge za spremembe in dopolnitve dokumenta
- motivirati udeležence za sodelovanje v procesu javne obravnave - podajanja pripomb do 10. septembra

Program:

- 12.00 *uvodni nagovor, mag. Radovan Tavzes, generalni direktor za okolje, MOPE*
- 12.10 *varstvo okolja v Strategiji razvoja Slovenije, dr. Dušan Plut, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo (predstavitev v posebnem dokumentu)*
- 12.25 *predstavitev osnutka Nacionalnega programa varstva okolja, mag. Inga Turk in mag. Radovan Tavzes, MOPE (predstavitev v posebnem dokumentu)*
- 13.30 *pogledi na Nacionalni program varstva okolja:*
- *dr. Vesna Smaka Kincl, MO Maribor, Zavod za varstvo okolja*
 - *Vilma Fece, Gorenje, d.d.*
 - *dr. Franč Lobnik, Svet za varstvo okolja*
 - *Bojan Žnidaršič, VITRA Cerknica*
- 14.00 *odmor za osvežitev*
- 14.20 *odprta diskusija: vprašanja in komentarji*
- 15.00 *zaključek*

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

Udeleženci (skupaj 82):

Aleksander Zidanšek	IJS
Alenka Markun	Okoljsko svetovanje s.p.
Alja Pirnat	Biološki inštitut ZRC SAZU
Ana Vovk Korže	UM, Oddelek za geografijo
Andrej Gortnar	Oikos d.o.o.
Andreja Lešnik	TVS
Ariana L. Tratar-S.	Inštitut za trajnostni razvoj
Barbara Bernard Vukadin	ARSO
Barbara Kvac	Fokus
Barbara Skaberne	Umanotera
Bogdana Dobršek	Radio SLO
Bojan Žnidaršič	Vitra Cerknica
Boris Marzi	Luka Koper
Cirila Bordon	JP VO-KA Ljubljana
Cveto Fendre	Šolski center Velenje
Damjan Vrček	ZRSVN
Danica Sagadin Leskovar	Občina Slovenska Bistrica
Darja Stanič Racman	MOPE
Drago Finžgar	Komunala Radovljica
Dušan Plut	FF
Edo Podobnik	Inštitut za celulozo in papir
Emil Šterbenk	Erico Velenje
Franc Avbršek	RŽV
Franc Hegler	RDEG Ivančna Gorica
Franc Lobnik	Center za pedologijo in varstvo okolja, Svet za varstvo okolja
Franc Šubic	RDEG Ivančna Gorica
Helena Matoz	MOPE
Hubert Potočnik	BF, Oddelek za biologijo
Irena Frank	GZS - Območna zbornica Maribor
Irena Rejec Brancelj	ARSO
Jana Kus Veenvliet	Zavod Symbiosis

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

Janez Ekart	Surovina d.d. Maribor
Janja Leban	GZS
Janja Sinkovič	STA
Janko Kramžar	Snaga d.o.o. Ljubljana
Jasmina Dedič	UEM
Jasna Soršak	MPZ-DC
Jelka Flis	Erico Velenje
Jože Gorenc	ZSIS
Jože Medved	Občina Trbovlje
Karel Trplan	TZS
Kati Zidar	Občina Litija
Lidija Živčič	Fokus
Margita Žaberl	Kova d.o.o.
Marjana Hönigsfeld A.	Lutra, Inštitut za ohranjanje naravne dediščine
Marjana Peterman	ZPS, MIPOR
Marjeta Vozelj	MZP
Marko Homšak	Talum, d.d.
Marko Hren	MID
Martina Zupan	GWP Slovenija
Mateja Simčič	MOPE
Mateja Šepec	REC
Metka Kralj	ARAO
Metka Suhadolc	Biotehniška fakulteta
Mihaela Černe	ARSO
Milena Janežič	MOPE
Miran Veselič	ARAO
Mirjam Britovšek	MO Velenje
Miro Jakomin	Naš stik
Mojca Gruntar Činč	MZ
Nadja Železnik	ARAO
Natalija Skok	Občina Ig
Nataša Kovač	ARSO
Nataša Vodopivec	MOPE
Nika Kokalj	Populus, prostorski inženiring d.o.o.

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

Nina Kavčnik	ZRSVN
Peter Šmitek	MG
Peter Tomše	ARAO
Samo Kopač	MOPE
Slavica Andoljšek	Državni zbor RS
Slavko Škulj	Občina Sežana
Tatjana Dečman Žagar	Občina Ribnica
Tjaša Mlinarič	Občina Hoče-Slivnica
Tjaša Pecarski	EKO d.o.o., Slovenske Konjice
Uroš Nučič	TE Trbovlje
Urša Šolc	Oikos d.o.o.
Urška Kušar	ARSO
Vesna Fujs	InfoNet
Vesna Smaka Kincl	Mestna občina Maribor, Zavod za varstvo okolja
Vilma Fece	Gorenje d.d.

Moderatorka:

Vida Ogorelec Wagner, Modra d.o.o., vida@modra.si

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

ZAPIS RAZPRAVE

4 pogledi* na Nacionalni program varstva okolja:

- lokalne skupnosti: dr. Vesna Smaka Kincl, MO Maribor, Zavod za varstvo okolja
- gospodarstvo: Vilma Fece, Gorenje, d.d.
- stroka in Svet za varstvo okolja: dr. Franc Lobnik, Svet za varstvo okolja
- nevladne organizacije: Bojan Žnidaršič, VITRA Cerknica

* vsi štirje so govorili v svojem imenu in ne kot predstavniki sektorja.

Dr. Vesna Smaka Kincl, MO Maribor, Zavod za varstvo okolja:

Struktura predlaganega dokumenta je zelo dobra, tukaj pa je nekaj pomanjkljivosti:

- V NPVO je v uvodu napisano, da določa cilje za posamezna področja, ukrepe za doseg teh ciljev in prednostne naloge. Kolikor je možno naj se pri vseh poglavjih upošteva ta sistematika: kratek prikaz stanja, cilji, ukrepi za doseg teh ciljev in prednostne naloge.
- Poleg glavnih akterjev NPVO bi bilo smiselno poudariti, da je pomembno, da so akterji izvajanja NPVO vsi državljani. Lokalna uprava je zelo pomemben akter, zato bi bilo mogoče smiselno še jasneje opredeliti vlogo lokalne uprave.
- Po filozofiji NPVO bo operacionalizacija ukrepov izvedena skozi zakonodajo - kako bi še kvalitetneje izvedli operacionalizacijo in institucionalizacijo formalnega izobraževanja: osveščanje, vključevanje, informiranje bo relativno dobro operacionalizirano, opredeljeno je učinkovitejše izvajanje zakonodaje s krepitvijo inšpekcij, indikatorji, poročil. Učinkovitejše izvajanje zakonodaje bi lahko dosegli tudi tako, da bi imel vsak okoljski predpis dostopne obrazložitve posameznega predpisa, tako da si bomo tudi na lokalnem nivoju lahko nedvoumno razložili pomene posameznih členov in bomo tako zakonodajo lažje izvajali, skozi NPVO se prepleta vpliv projektov, programov predvsem na okolje in na človeka.
- Smiselno bi bilo vtkati vplive na naravo in zagotavljanje ekosistemskega ravnotežja.
- Pitna voda: določeno je 15.000 PE - ali je to prava enota za kapaciteto vodovodnega omrežja. PE je enota onesnaženja, ki jo povzroči en človek, pitna voda: eden izmed ciljev naj bo tudi poudarek na kvaliteti podtalnice in preprečevanje onesnaževanja.
- Odpadki: ali ni obveza 5% TOC v odloženih odpadkih prestroga in je to posledično obveza za sežiganje, ali lahko 5% TOC dosežemo še s kakšno drugo tehnologijo, odpadki: mogoče bi se jasneje opredelil cilj

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

ločevanja na izvoru _konkretni %. Terminološko naj se loči odpadni papir in odpadna embalaža iz papirja. Ena izmed prednostnih nalog bi morala biti osveščanje državljanov. Operativni program ravnanja z odpadnimi olji - odlagališče Metava ne spada v to poglavje, ker je to odlagališče nevarnih odpadkov. Spada v operativni program ravnanja z nevarnimi odpadki. Tudi sanacija ostalih starih bremen v Sloveniji ne spada v ta operativni program razen odlagališča gudrona.

- Pri financiranju je razdelan vložek državnega proračuna, vložki proračunov lokalnih skupnosti niso prikazani
- V dokumentu je opredeljeno industrijsko onesnaženje, ni pa opredeljeno kmetijstvo, energetika, turizem in promet in zdravstveni vidik.

Vilma Fece, Gorenje d.d.

Osnutek programa je dober, načela, cilji, programi iz predalغانega NPVO so v glavnem že vgrajeni v sektorske programe industrije. Trajnostni razvoj je potrebno razumeti in upoštevati celovito.

Nekaj pomanjkljivosti:

- Industrijsko onesnaževanje (IPPC direktiva): to področje je izziv tako industrije kot državne uprave. Cilji, ki jih želimo dosežati, so po področjih gospodarstva. Zelo zaostrena je časovna dinamika izvajanja (dovoljenja za obratovanje).
- Javnost podatkov: potrebno bo opredeliti kaj so okoljski javni podatki in pri tem vključiti industrijo
- Usposabljanje in izobraževanje: poznavanje in razumevanje zakonodaje je ključnega pomena (potrebujemo nedvoumne obrazložitve zakonodaje, saj jo zdaj razlagajo različni akterji po svoje). V predvideni center za okoljske informacije naj se vključi tudi gospodarstvo.
- Kako bodo kriti stroški negativnih kampanj, zamiki pri investcijah oz. kako bo gospodarstvo zaščiteno pred takšnimi izgubami, ki nastajajo zaradi neupravičenih negativnih akcij civilne družbe oz. medijev.
- Med akterje (poglavje 5) naj se vključi tudi gospodarstvo.
- Na področju ekonomskih instrumentov: premalo je spodbud in namenske uporabe taks za zmanjševanje onesnaževanja. Predvidena je možnost uvedbe lokalnih taks, niso pa določeni pogoji in namen njihove porabe.

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

Dr. Franc Lobnik, Svet za varstvo okolja

Navezana na Strategijo razvoja Slovenije - ključne teme so zares dileme, ki jih je izpostavil dr. Plut:

- konflikt 5% predvidene gospodarske rasti in potrebe po ohranjanju okolja in narave
- navezava regionalnega in trajnostnega razvoja
- uporaba obnovljivih virov - kje in kako

Strategija postavlja izhodišča razvoja do leta 2020, vprašljiva pa je skladnost gospodarske in okoljske komponente dokumenta. NPVO žal časovno ni usklajen s strategijo, ki velja za obdobje do 2010 (NPVO do 2008).

Nekaj vsebinskih pripomb na NPVO:

- blaginja, ki je opredeljena kot zgolj socialna je preozko razumevanje (blaginja je tudi okoljska...)
- področje izobraževanja, informiranja in ozaveščanja je premalo inovativno. Tu je ključnega pomena osrednji informacijski sistem.
- potrebno je jasno definirati namensko porabo financ za varstvo okolja - sedaj se vse okoljske dajatve stekajo v integralni proračun
- vsebine področja varstva tal (strategija) naj se prenesejo na poglavje o vodah, saj sta problema povezana
- NPVO mora vključiti tudi kmetijsko komponento: je nacionalni program in ne program ministrstva
- trgovanje z emisijami CO₂ naj ne bi bilo na prvem mestu na področju podnebnig sprememb, temveč zmanjševanje emisij

Bojan Žnidaršič, VITRA Cerknica

Dokument NPVO je pa sicer zelo dobro pripravljen in bistveno boljši od prvega. Primerjamo ga lahko z dobrim načrtom za hišo, kjer pa so pomembni predvsem izvajalci del. Prav tako bo pri tem programu.

Pohvaliti je potrebo procesno vodenje sodelovanje javnosti - pohvalno je, da je MOPE to izvedel s pomočjo zunanjega izvajalca - podjetja Modra - profesionalno.

Udeležba na današnjem dogodku je dober znak. Žal pa nismo uspeli pritegniti nevladnih organizacij iz drugih sektorjev, saj je trajnostni razvoj precej širši pojem od varstva okolja in narave. Ta naloga ostaja za v prihodnje.

O vlogi nevladnih organizacij: za varstvo okolja (tako kot sicer) velja, da je veriga tako močna kot je njen najšibkejši člen. Tu so to nedvomno nevladne organizacije.

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

Za uspešno izvedbo programa bo nujno povezovanje z drugimi akterji, pojavlja se tudi potreba po promociji programa, saj le-ta tekmuje z drugimi programi - za proračun, podporo javnosti in politike.

Dobro je, da so poleg "klasičnih" tem varstva okolja (varstvo zraka, vode...) vključene tudi "mehke" teme: sodelovanje javnosti, promocija...

Nujno je še nadaljnje usklajevanje z drugimi dokumenti, kmalu bi začel natajati Državni razvojni program - v prvem varstvo okolja praktično ni bilo zastopano, zdaj bi lahko bila to priložnost.

Priložnost na področju energetike v Sloveniji je nedvomno biomasa.

Kot odgovor na predloge in pomisleke je mag. Tavzes napovedal nekatere reforme ekonomskih instrumentov, med drugim tudi namensko rabo CO₂ takse, iz katere naj bi se črpala sredstva za institucionalno krepitev programa Natura 2000, pa tudi nadomestila za zelena naročila v javnem sektorju (npr. financiranje razlike za izgradnjo okolju prijaznejših objektov). Za lokalno raven bo izjemnega pomena celovita presoja varstva okolja, kot inštrument usklajevanja načrtovanja z okoljevarstvenimi zahtevami. Napovedana je bila tudi bolj intenzivna vključitev gospodarstva (GZS), predvsem navezано na naloge izvajanja direktive IPPC, kjer lahko pričakujemo sorazum o sodelovanju.

Razprava

Marjana Peterman, Zveza potrošnikov Slovenije:

- Trajnostna potrošnja ni cilj, ki ga lahko dosežemo z izdajo nekaj brošuric. Gre za zahtevno področje, kjer so ključni akterji: industrija, država in potrošnik. Tu je ključnega pomena ozaveščanje, stalno izobraževanje. Razumeti moramo tudi, da IPPC ni trajnostna potrošnja, temveč je le osnova zanjo.
- Vloga nevladnih organizacij: Zveza potrošnikov Slovenije v programu je premalo vidna. Potrošniki so ključna ciljna skupina in mednarodno je že priznan poseben status potrošniškim organizacijam. Pri nas še ni tako, npr. nimajo svojega predstavnika v Svetu za trajnostni razvoj.

Franc Avberšek, Rudnik Žirovski vrh:

- V zadnjih desetih letih smo naredili veliko. Pomembni koraki so zaprtje rudnika Mežice, Kanižarica, RŽV...
- Uspeh civilne pobude v Šoštanju kaže na pomen sodelovanja, vključevanja in aktivnost javnosti na lokalni ravni.
- Energetika: poraba energije na prebivalca v Sloveniji je primerljiva, ne pa glede na BDP na enoto vložene energije.

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

Primer je Kidričevo, ki proizvaja aluminij z istim vložkom elektrike kot norveška proizvodnja -- je pa vprašanje ali takšna proizvodnja sodi v Slovenijo.

- Alternativni viri: veter in biomasa: vprašanje je kaj nam prinašajo in kaj so žrtve. Škodo lahko primerjamo s številom povoženih živali na cestah?
- Ekologija in omejitve varstva okolja postajajo zavora gospodarstvu in razvoju.
- Potrebujemo spremembo vrednot: nov etični kodeks (Požarnik) - koliko smo se pripravljene odpovedati za čistejšo okolje

replike

Dr. Dušan Plut:

- biomasa glede na izračune potreb po energiji in biološkega prirastka biomase v Sloveniji ni rešitev celotnih potreb
- smo šele v prvi fazi sonaravnega razvoja: saniranje posledic. Druga faza je zmanjševanje porabe virov, varčevanje. Osnutek NPVO ima tudi nekaj zametkov v tej smeri.
- vetrna energija; predlagane lokacije so energetske optimalne, hkrati pa so locirane v z vidika Nature 2000 in naravnih parkov izjemno pomembnih področjih. Potrebno bi bilo najti optimalne lokalacije z vidika obeh parametrov: energetskega in naravovarstvenega, npr. že degradirana območja ob avtocesti Senožeče-Kozina. Tudi geotermalna energija je potencial, komplementarni. Sedanja poraba energije v Sloveniji že presega planetarno odgovornost.
- predlogi: Operativni program uporabe pesticidov, vključitev širših degradiranih območij (Šaleška dolina, Mežiška, Celje, Krško), ki zaslužijo več pozornosti

Marjana Peterman:

- izračuni stroškov odstranjevanja posledic in njihovo vključevanje v ceno je predpogoj za trajnostni razvoj -- tako na makro, kot mikro ravni.
- več poudarka bi moralo biti na vzgajanju potrošnika: označevanje je zahtevno področje. Po vzoru Poljske bi lahko uvedli izobraževalni program ekonomike.

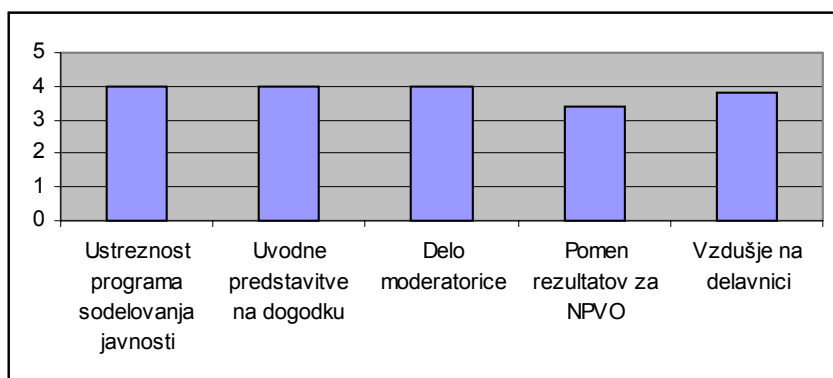
mag. Radovan Tavzes:

- dodali bi lahko operativni program za pesticide (tudi npr. za topila)
- stara bremena razen področja, ki se financira iz programa odpadnih olj niso predmet NPVO

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

Rezultati analize anketnega vprašalnika

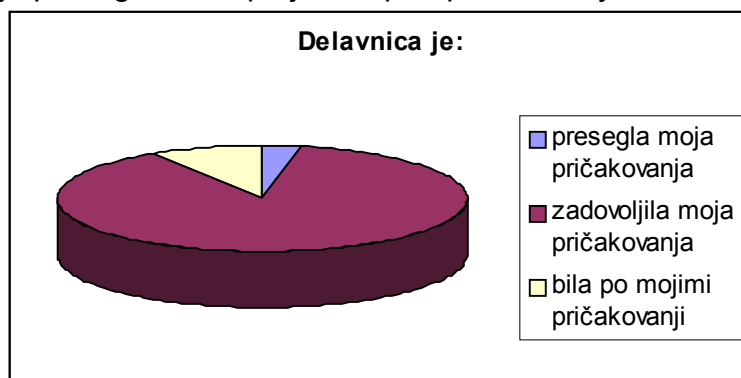
Z analizo anketnih vprašalnikov smo ugotavljali zadovoljnost udeležencev z izvedeno delavnico glede na različne vidike in kateri vidiki delavnice so jim bili najbolj oziroma najmanj všeč. Vprašalnik je izpolnilo 32 udeležencev delavnice in rezultate posplošujemo na vse udeležence.

Graf 1: Ocene vidikov delavnice

Udeleženci so najvišje ocenili "ustreznost programa sodelovanja javnosti", "uvodne predstavitve" in "delo moderatorice" (vse povprečno 4) in pomen rezultatov za NPVO pa najnižje (3,4).

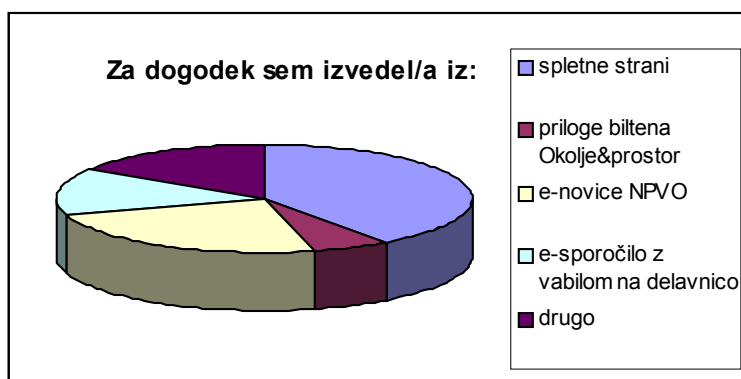
Veliki večini udeležencev je dogodek zadovoljil njihova pričakovanja, enemu je presegla, trem pa je bila pod pričakovanji.

Graf 2: Pričakovanja

Velika večina udeležencev je za dogodek izvedela iz elektronskih medijev (spletna stran, e-novice in elektronsko posredovano vabilo), le 2 iz tematske priloge biltena Okolje & prostor, 6 pa iz drugih virov (v svoji organizaciji, itd.).

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

Graf 3: Viri informiranosti o dogodku

Udeležence smo povprašali, kaj jim je bilo na delavnici najbolj in kaj najmanj všeč.

Najbolj jim je bilo všeč:

Značilnosti dogodka:

- jasnost, odprt dialog, profesionalnost
- odprtost
- sprotne pojasnitve s strani mag. Tavzesa - odkrito, brez skrivanja!
- kritičnost
- sodelovanje javnosti
- možnost diskusije
- razprava
- sistematičnost, umeščenost NPVO
- pozorno spremljanje moderatorke
- preglednost predstavitev
- jedrnata predstavitev s poudarki na ključnih elementih NPVO
- struktura
- dober odziv
- presenetljivo velika udeležba
- številčna udeležba na predstavitvi

"Štirje pogledi na NPVO":

- predstavitev pogledov na NPVO
- štirje pogledi (lokalni, industrija, Svet za varstvo okolja, NVO)
- točka "pogledi na NPVO)
- pogled na NPVO z 4 vidikov
- vidiki okolja (gospodarstvo, lokalne skupnosti...)
- 4-je pogledi
- mnenje predstavnikov gospodarstva
- poskus vključevanja akterjev v predstavitev
- zasnova predstavitve, odziv različnih deležnikov

Uvodna predstavitev okoljskih vsebin Strategije razvoja Slovenije

- povezava na Strategijo razvoja Slovenije (Plut)

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

- uvodno predavanje dr. Pluta
- predstavitev in razprava dr. Pluta

Najmanj jim je bilo všeč:

- pomanjkljivo prikazovanje materialov v elektronski obliki (več slidov)
- premajhna aktivna udeležba pri snovanju NPVO iz gospodarstva
- ekonomika izračunov
- premalo interaktivnosti (debata, odzivi, replike)
- preveč ex-catedra
- malo interesa za razpravo
- izvajanje predstavitev
- ponavljanje že rečenega
- skromno odmerjen čas
- premalo časa za komentarje zunanjih subjektov
- pomanjkanje časa za bolj konkretne in vsebinske predstavitve in razprave
- prostor
- morala bi se zgoditi precej prej, da bi se pripombe upoštevale v največji možni meri
- povezave z zakonodajo (ZVO)
- dokončnost NPVO
- morda malo premalo poudarka na trajnostni rabi okolja in varovanju ekosistemov. Verjetno pa je to bolj pomanjkljivost NPVO-ja in toliko predstavitve same
- ker je osnutek že v zadnji fazi, bi morda bilo primerno, predvsem pa učinkovito za delo udeležencev, da bi prejeli pisni izvod osnutka
- še precej nedodelan dokument, zelo monotono predstavljen
- čuti se kljub raznovrstnim do sedaj sprejetim programom velika zmeda na področju varstva okolja

Druge pripombe, pohvale, predlogi za izboljšave:

- v NPVO ni zaslediti previdnostnega načela (precautionary principle) in njegove jasne povezave na področju okolje-zdravje
- NPVO bi moral med akterje uvrstiti tudi sindikalne organizacije
- procesno vodenje
- roki (predvideno) v zamudi
- OK
- večje sodelovanje z Direktoratom za prostor in njegovimi uradi
- splošna pohvala zaradi aktualizacije problema
- ? korespondenčne pripombe = morda kažejo na še nezrelo okolje za sodelovanje javnosti! Prevelikokrat se "javnost" jemlje kot oseba in ne program neke organizacije!
- naslednjič naj bo vprašalnik za vrednotenje na formatu A5 ter na recikliranem papirju
- Več pozornosti posvečati sodelovanju javnosti. Javnost verjetno lahko daje informacije, ki bodo koristile pripravljalcem NPVO. Vzpostaviti sistem prenosa teh informacij iz lokalnih ravni na raven države.

Sodelovanje javnosti pri pripravi NPVO

- Ne strinjam se z Bojanom Žnidaršičem kot predstavnikom NVO! Kdo ga je izbral, kdo ga je predlagal? Moderatorica? Slab izbor in slaba demokracija.
- Zelo dobro, da se nekaj pripravlja, da se čim širša javnost obvešča o varovanju okolja. Posebej je vedno znova treba poudarjati, da smo vsi akterji kot posamezniki in kasneje kot proizvajalci in vedno kot potrošniki.
- PS: Razprave bi bilo nujno decentralizirati!
- decentralizacija javnih predstavitev (izven Ljubljane)